

Моцарт на Подолі: чи вдалася сучасна інтерпретація класичної «Так чинять усі жінки»

І як видозмінюється українська опера

Ольга Кізлова, 21 червня 2021, MIND

У Київській опері на Подолі 19 червня відбулася раніше скасована через карантин прем'єра опери В.А.Моцарта «Так чинять усі жінки» (*Così fan tutte le femme*, яка італійською звучить більш коротко: *Così fan tutte*). Значна частина опер Моцарта створена на лібрето Лоренцо да Понте. Оперу чарівні, кожна по-своєму прекрасна. **Mind** побував на прем'єрі – та ділиться враженнями.

Бекграунд. *Così fan tutte* написана в жанрі опера buffa – легка комедія, невелика за обсягом, з використанням класичного оркестру, що склався на той момент. Це дві флейти, два гобої, два кларнети, два фаготи, дві валторни, дві труби; а ще – литаври, струнні та бас континуо: клавесин і віолончель.

Щоправда, дещо несподівано постановники втрутилися в моцартівську партитуру, вставивши дріб малого барабану... І знову, як і в «Дон Жуані», замість симфонічного оркестру Київської опери комедію озвучив створений свого часу Богодаром Которовичем оркестр «Київські солісти», з Сергієм Голубничим за пультом.

Режисер Віталій Пальчиков – по-справжньому талановита людина. Він добре розуміється не лише на режисурі взагалі, а й живе музикою, тому що вся його родина – оперна. Дружина Ольга Фомічова – чудове сопрано, яскрава акторка, солістка театру ім. Т.Шевченка та Київської опери. Брат Олексій Пальчиков – справжній, вправний, технічний в усіх сенсах ліричний тенор, який співає по світах і є резидентом Гамбурзької опери. Авторці цих рядків довелося слухати Олексія в партії Феррандо в Гамбурзі восени 2019 року – було дуже цікаво порівняти не тільки сценографію, режисуру, а й якість виконання нашими солістами та оркестром.

Щодо Київської опери можна впевнено стверджувати: це режисерська опера, та, що панує в наш час у світі. Старший Пальчиков сміливо, по-своєму втілює оригінальні, свіжі, непересічні задуми не стільки через талановитих родичів. Він – яскрава творча особистість, і його кращі задуми ще попереду. І про нього говоритимуть і писатимуть не лише українською. Йому є, чим

поділитися з оперними театрами – артистами, диригентами, публікою – за вітчизняними кордонами.

Сюжет. Дія відбувалася на просценіумі. З перших звуків увертюри на нього повибігали троє головних героїв: Феррандо (Олексій Пальчиков), Гульєльмо (баритон Андрій Бондаренко) та Дон Альфонсо (бас Тарас Бережанський). За задумом режисера, молодики приїхали на пікнік, і це – наш час. Зауважу, що мала необережність на початку вистави сидіти в першому ряду, і їхня «пікнікова метушня» і невеличкий шум від розставлення розкладних стільців трохи заважали слухати Моцарта. При цьому найхазяйновитішим виглядав Бондаренко (*жарт*).

Після першої сцени, де Дон Альфонсо запевняє молодих закоханих, що жіноча вірність, якою обоє хизуються стосовно своїх наречених, – химера, з'являються їхні пасії – сестри Фйорділіджі (сопрано Ксенія Бахрідінова-Кравчук та меццо-сопрано Анастасія Поліщук). Дівчата чекають на своїх наречених, але Альфонсо сповіщає, що хлопців призвали до армії. Насправді парубки відправляються геть, щоб перевдягтися до невпізнання. Тим часом Альфонсо підкупує служницю Деспіну, щоб разом втілити його задум – довести жіночу мінливість її господинь.

Коли з'являються Феррандо і Гульєльмо, «перевдягненні албанцями» (завжди цікавило, чому саме Албанію вибрали для перевтілення героїв автори опери), починається зваблення красунь новими залиціальниками. Заради експерименту вони міняються партнерками. Поступово дівчата забувають свої страждання від розлуки, забувають коханих, втягуються в нові стосунки і навіть укладають з псевдо-іноземцями шлюбні контракти. І тут Альфонсо розкриває інтригу. Дівчата шоковані, виправдовуються, жалкують про вчинок. Та інтриган запевняє всіх, що «так чинять усі жінки». І настає буффонний хепі енд і воз'єднання старих закоханих пар – усі всіх вибачають...

Про виконання. Співали майже бездоганно (хоча для першого ряду звук був форсований протягом усієї вистави, а на останніх рядах усе звучало та виглядало більш природно). Бахрідінова – прекрасне за тембром і технікою сопрано – в сольних епізодах демонструвала дива фіорітур.

Так само досконало проспівали свої арії інші герої. Інколи трохи інтонаційно «хибив» Бережанський, який співав по нотах, захованих протягом вистави в розгорнутому журналі мод. Вишукано звучали ансамблі, в яких голоси зливалися в тембральній та інтонаційній гармонії, мало не екстазі.

У цій опері композитор використав нечасто застосовуване поєднання сопрано і баритона, меццо-сопрано і тенора. Таку структуру солістів почали залучати вже після Моцарта. Оригінальну партитуру він написав для іншого

складу: три сопрано, тенор и два басы (баритон додався до тенора і басу лише всередині XIX ст.).

Окремо вразила виконавиця партії Деспіни – Дар'я Миколенко. Мініатюрна, зі смаком вдягнена протягом вистави, дуже артистична – то лагідна, то хитра, то весела, то дещо меланхолійна, вона має яскравий комедійний талант. Голос трохи різкий, особливо при сприйнятті з перших рядів. Але сцену в якості шлюбного нотаріуса проспівала дуже смішно: підкреслено «дурним» голосом, у перуці, мантиї, квадратному oxford cap на красивій голівці, викликавши шквал сміху та оплесків.

Про «аксесуари». Театр, як у Європі, – обійшовся мінімумом витрат на декорації та костюми. На початку чоловіки співають у джинсах та тільняшках. Потім перевдягаються в «албанців», і це дуже смішно – шорти, чорні окуляри, кашкети і червоні футболки з написами ALBANIA. Але головне – як вони рухаються: ходять, розставивши руки, на напівзигнутих колінах, роблять малопрстойні жести – обертальні рухи стегон, імітують обмацування фігур дівчат і мерзенно-бридко посміхаються. А в останній картині зображують нібито вояків, що повернулися із служби: на них імітовані «військові» кітелі зверху і голі ноги в шортах знизу.

Трохи шокували головні героїні – геть недоладними сукнями у першій дії. Але до всього звикаєш... Костюми обох у другому акті вже були стриманішими, не настільки впадали в очі...

Про загальні враження. Загалом виконавцям усе вдалося, публіка була у захваті. Ввечері після вистави і наступного ранку глядацько-слухацькі розмови та інтернет переповняли позитивні емоції і гарячі враження від Моцарта «з Подолу».

Якщо порівнювати з Гамбурзькою оперою, то в Києві режисура була вигадливішою, але «провінційнішою» – горілки пили чимало, шашлики їли, клізми ставили, дівчат за сідниці хапали. Все відбувалося «по-нашому», дуже сучасно. І всім було абсолютно все зрозуміло, не дивлячись на італійську мову і музику старої віденської школи, далеку від пісень Лободи або Винника.

Але залишається питання: як театр надалі виходитиме з делікатного становища, коли, щоб виконати твір віденського класика, запрошується сторонній, не власний оркестр. Хоча це теж прекрасно, бо виграє глядач. І можливо, в Києві нарешті поступово виникне європейський спосіб існування театрів. І репертуарний театр стане більш рухливим, мобільнішим в усіх сенсах, що в першу чергу стосується консервативного, важкого, інертного монстра – Національної опери.